

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry (ILYY)
Iisalmen luontomuseo,
Kirkkopuistonkatu 9,
74100 IISALMI
iisalmi.luontomuseo@gmail.com
p. 017-818 387, 0407212618
Y-tunnus 0758532-0

Itä-Suomen aluehallintovirastolle, kirjaamo.ita@avi.fi

Viite: ISAVI/120/04.08/2011/

Muistutus asiasta: Pahankalansuo-Palokankaansuo turvetuotantoalueen ympäristölupa ja toiminnanaloittamislupa, Juuka. Vaasan hallinto-oikeuden 21.1.2014 antaman päätöksen nro 14/0007/1 turvetuotannon hylkäämistä koskevalta osalta uudelleen palauttama asia

Yhdistyksen toimialueisiin kuuluu hankkeeseen rajoittuvat valuma-alueet.

Muistutamme, koska hankkeen toteuttamisesta aiheutuisi välitöntä haittaa yhdistyksen toimialueen vesistöihin, etenkin Luostanjokeen.

PERUSTELUT

1. Lupa-alueen vedet johdettaisiin kalataloudellisesti arvokkaaseen vesistöön (kalastuslain 119 §), joka on ennestään kuormittunut. Vesi on ruskeaa, humuspitoista ja alempana jokivarrella on useita turvetuotantoalueita.

Esim. Tammasuon tuotantoala on 260 ha, josta uutta 2005 ympäristöluvitettua aluetta on 30 ha ja loput osin tuotannossa ollutta/olevaa aluetta. Tammasuo jonka vanhalla alueella vesienkäsittelymenetelmänä on laskeutusaltaat. Noin 33,5 ha tuotantoalalta vedet on johdettu sarkaojien kautta suoraan laskuojaan. Suon uuden 2005 luvitetun alueen (30 ha) vedet käsitellään pintavalutus kentällä, joka on toiminnassa sulan maan aikaan.

Jalkalansuolla vesien käsittelymenetelmänä on laskeutusaltaat.

Nämä kaksi kohdetta osoittavat, että Luostanjokeen päätyvät kuivatusvedet pudistetaan huonosti. BAT ei ole käytössä. Jo pelkästään tämä kuormittaa entisestään jokea. Lisää tuotantoaluetta ei voida tehdä ennen kuin entiset saadaan kuntoon. Hankkeita tulisi voida ketjuttaa jotta liiallisilta yhteisvaikutuksilta vältyttäisiin.

Oleellisia arviointiperusteita ovat jokien tila, vesientilatavoite ja kalataloudellinen arvo sekä nykyisten suojelukäyttömuotojen turvaaminen jatkossa. Alueelle lisättävä turvetuotanto olisi monihaitallista, koska sen

vaikutukset kohdistuvat kaikkiin purkuvesistöihin.

Näkyvimmat jäljet jäisivät suoluontoon, joka häviäisi. **Vaatus:**
huomioidaan IPPC-direktiivin sisältämä biodiversiteettivoite.

Vaadimme Pahankalan- ja Palokankaansoiden lainvastaisten sijoituspaikkojen hylkäämistä ympäristönsuojelulain (YSL), vesienhoito- (VHL), luonnonsuojelu- (LSL), maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) sekä VAT:n, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden nojalla. Vesistökokonaisuus soineen on korvaamaton vesivara seudulle ja siksi vetoamme mm. suoraan sovellettavaan vesipuidedirektiiniin (VPD). Perustelemme edellisiä lupaedellytyksien, ympäristönsuojelulain sisältövaatimusten, ja samoihin vuosiin ajoittuvien, etenkin Luostanjoen kannalta merkittävien yhteisvaikutusten nojalla.

2. Jo kuntoonpanovaiheessa ojittamattomalta alueelta syntyisi peruuttamatonta kuormitusta vesistöille ja/tai toissijaisesti turveaines kulkeutuisi kilometrien päähän.

2a) Päästöjen jätehaitat vesille: Turvekenttien päästöt ovat KHO:n päätösten perusteella jätevesiä. Tämä on kansallinen tulkinta riippumatta siitä, mitkä aineet luetellaan Euroopan jäteluettelossa, tai mihin aineisiin jätedirektiivejä kansallisesti sovelletaan. Lupa aiheuttaisi teollisesta hyödyntämisestä johtuvia jätöpäästöjä, jotka ovat esim. direktiivin 75/442/ETY tarkoittamia. Jätteen käsitettä ei voi tulkita suppeasti (EYTI 18.4.2002, asia C-9/00; kohta 23 ja sen liitteet). Myöskään soveltamisalaa ei voi tulkita supistavasti. Turvekentistä irtautuvien partikkeleiden luokittelua jätteeksi puoltaa se, että vesistö päästöt syntyvät raaka-aineiden erottamisessa. Tämä tuottaen vesistöön jäännöstuotteita. **Vaatus: kenttien vesissä esiintyvien partikkelien poisto on toteutettava IPPC- ja VPD-direktiivien mukaisesti.**

2b) Vesistöön päästäminen ei mahdollista uudelleen käyttöä tai talteenottoa, vaan aiheuttaa suoraa haittaa sekä kuormitusta. Tämä muuttaa vesistön biologisia prosesseja kuten ravinneketjuista johtuvaa ravinnekiertoa (mikä voi merkittävämpää kuin ravinteiden poisto lupaehtoilla). EYTI (nyt Unionin tuomioistuin) on painottanut, että jäteluonnetta määrittelee se, että aine on tuotantoprosessissa syntyvä jäämä eli tuote. Tätä ei sellaisenaan ole pyritty tuottamaan myöhempää käyttöä varten.

Monet alapuolisen vesistön tekijät ilmentävät jo turvemaan vaikutusta Petäis- ja Luostanjokien vesistöjen tilaan ja jokien monimuotoisuuden heikkenemiseen. Kenttien vedet sisältäisivät orgaanista kiintoainetta ja liuennutta orgaanista humusta. Kentiltä peräisin oleva hienompijakoinen humus ja karkeampi hiukkasmainen, vuoroin uudelleen suspentoituva ja jälleen kollodoituva orgaaninen aines kuormittavat vesistöjä alapuolisissa purkuvesissä liettämällä. Tämä muuttaa niiden ekologista tilannetta ja väärillä ravintokilpailua.

Humus ja kevyen ominaispainon omaava ja vesistöissä tilaa vievä kiintoaine vaikuttavat niin, että ne paikoin kiihdyttävät hapettomuuden seurauksena sisäisen kuormituksen kasvua. Ainepurkaukset ovat runsaiden valumien aikaan myös erittäin korkeita ja aiheuttavat myös suoraan vesieliöiden menehtymistä.

Kiintoainekuormituksen arvioinnissa ei huomioida turvekuiva-aineksen

ominaispainon keveyttä eikä sen ominaisuuksia. **Vaatimus: lupaharkinta ei saa perustua vesistön pelkkään laatuluokitukseen, vaan arvioinnissa on sovellettava tarkempia tietoja, kuten jäljempänä kuvaillaan.**

Kansallisesta jätealan ja muun lainsäädännön soveltamisen johdosta Euroopan jäteluettelo ei saa tulkita supistavasti.

3. Uusi tarkennettu sijoituspaikka on edelleen soveltumaton mm. YSL 42 § ja VAT:n vastaisena:

a) turvepölyn leviäminen vesitse Petäisjokeen ei ole estettävissä vaikka sijoituspaikkaa on muutettu ja tuotantoalueen kokoa on pienennetty. Kentiltä ja aumoilta ilmaan nousevan ja ympäristöön laskeutuvan turvepölyn vaikutukset veden laatuun olisivat merkittäviä.

b) VAT:n vastaisesti supistettu tuotantoalue kuivattaisi edelleen Pahankalan luoteispuolella Ikosensuo-Kärenahonsuon suojelukohteen suoyhdistymää. Suo ulottuu Rautavaaran puolelle. Kasvillisuus selvityksen perusteella alueella on uhanalaisia luontotyyppisiä. Vaikka nämä rajattiin pois uudessa hakemuksessa, niin on hyvin todennäköistä, että uhanalaiset luontotyypit tulevat kuivumaan tulvaisuudessa mikäli hanke toteutuu. Alue on suojeltu kaavoituksessa ja MH:n luonnonvarasuunnittelussa.

c) päästöt estäisivät vesien hyvän tilan saavuttamisen, Luostanjärveen saakka, pilaten käyttöarvoa.

d) tämän alueen oloissa laaja turpeenkaivu ja vesientilan saavuttaminen sulkevat toisensa: luvituksessa ratkaistaan kumpi. Suoyhdistymä on selvästi luonnontilaisempi kuin hakemuksessa väitetään.

e) sellaiset turvemaat tulee hylätä, joista voi aiheutua haittaa vesistöille (VAT, VPD) tai pilaantumiseen vaaraa (YSL, VPD) tai erityisiä vaikutuksia erityisille luonnonoloille Petäis- ja Luostanjoessa.

f) haitat vesistöille eivät korjattavissa tai korvattavissa rahallisesti - ne tulee ensisijaisesti estää ennakolta (YSL). Kalatalous- ja vedenlaatu haitat tekisivät turhiksi aiemman kunnostuksen VHL 1 § vastaisesti.

Luostanjoen alueella on vireillä muitakin turvetuotantohankkeita mm. Pohjois-Savon maakuntakaavan avulla (jota pitää tarkastella KHO:n tavoin: "on kiinnitettävä huomiota siihen, milloin maakuntakaavaan otetut turvetuotantoaluevaraukset tai niiden osat vesistöalueella tulevat toteutettaviksi."). Pohjois-Savon maakuntakaavassa on Petäisjoen valuma-alueelle osoitettu turvetuotantoon soveltuvia alueita 273 ha ja Luostanjoen valuma-alueella 394 ha. Luostanjokeen kohdistuisi maakuntakaavan turvetuotantoon soveltuvilta alueilta yhteensä 667 ha:n kuormitus.

Hakija toteaa, että "Turvesuon kuormitus on voimakkaasti riippuvainen valuntaoloista. Ylivalumatilanteissa kuormitus voi hetkellisesti olla huomattavastikin keskimääräistä suurempi ja alivalumakaudella se jää keskimääräistä alhaisemmaksi." Silti hakija ei ole arvioinut mitenkään ilmastovaikutusta päästöihin.

Koska turpeenkaivu tulee jatkumaan kohteessa vielä pitkään, niin päätöksessä

pitäisi huomioida sateiden lisääntyminen. Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen laatimien mallien mukaan suuret sateet lisääntyisivät 10 - 40 prosenttia vuosisadan loppuun mennessä (Ilmasto-opas.fi: <http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/suomen-muuttuva-ilmasto/-/artikkeli/27922915-7ee5-4122-ae60-51f58e6aef9a/sademaarat-kasvavat.html>). Sateet puolestaan lisäävät turvekenttien huuhtoumaa ja lisäävät kevättulvien määrää merkittävästi.

Vaatus: Koska ei ole kunnollista selvitystä vaikutuksista ja vesien nykytilasta, lupaa ei pidä myöntää (YSL 6, 42.1 § 2 ja 4 kohta sekä MRL).

Vaikka varsinaiset tuotantokentät eivät ylety Pahankalansuolle tai -lampeen, niin on hyvin todennäköistä, että hanke tulee vaikuttamaan voimakkaasti itse suon vesitalouteen ja siellä esiintyviin kasveihin ja eläimiin. Hakija antaa ylioptimistisen kuvan ettei vaikutuksia olisi.

ISAVI:n on YSL 36.3 § mukaan tarvittaessa hankittava asian ratkaisemiseksi tarpeellinen selvitys:

i) tullaanko lupapäätöksessä soveltamaan kansallisesti ja yhteisölakien mukaisesti IPPC-ympäristölupadirektiiviä (2008/1/EY, 15.1.2008: ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi)? ISAVI ei ole tähän mennessä käyttänyt toimivaltaansa hankkiakseen käyttöönsä siinä laajuudessa päästö-, vesistö- ja kalastotietoja, jotta niitä voitaisiin käyttää lupaedellytysten ratkaisemiseen ja lupaehtojen antamiseen, nimenomaan IPPC:hen kuuluvia biodiversiteetin heikentämistä estäviä tavoitteita huomioimisessa, esim. jokieläimistön osalta.

ii) Lupaharkinta kohdistuu edelleen maakunnallisesti merkittäviin ojittamattomiin luontotyyppisiin ja Ikosensuon-Kärenahonsuon suojelukohteeseen. **Vaatus: Ei ole edellytyksiä lupien myöntämiseen YSL 42.1 § 2 ja 4 kohta huomioon ottaen.**

iii) Vetoamme Kiuruveden "Kotisuon" tapaukseen. KHO (2.4.2008 t. 678) on katsonut, että YSL 42.1 § mukaisessa, merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa koskevassa harkinnassa on kiinnitettävä huomiota mm. toteutumassa olevaan kuormitukseen ja sen ajoitukseen samoin kuin on kiinnitettävä huomiota siihen, millä tavoin ja milloin maakuntakaavaan otetut turvetuotantoaluevaraukset tai niiden osat vesistöalueella tulevat toteutettaviksi. Rahallinen korvaaminen ei kompensoi päästöhaittaa joelle ja sen arvokalastolle. Kompensaatiota voi edistää riekko- ja lohikalalajiselvitysten avulla. **Vaatus: Joen kuormituksesta pitää hankkia myös tutkimustietoa, ei vain seurantadataa.**

4. Puutteellisilla tiedoilla tai yhteisvaikutuksella ei saa aiheuttaa merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa, tai vaarantaa luonnonolosuhteita:

a) puhdistusteho hakemuksen laskelmissa ei perustu tieteelliseen kirjallisuuteen. Kuormitusluvut eivät kerro karkaavan orgaanisen aineen todellista määrää. Tämä johtuu virheellisestä menetelmästä. Suurin osa karkaavasta orgaanisesta aineksesta muodostuu pienemmistä partikkeleista ja liukoisesta aineksesta.

Kun päästöjä ja haittoja arvioitaessa humusta ja hienojakoisinta ainesta ei lasketa päästöihin, esim. kiintoainekategoriassa, kuormitusluku kertoo vain vähäisen osan humuksen kokonaishuuhtoumasta.

Arviot aiheutuvista vesistöhaitoista perustuvat em. laskelmiin. Kiintoaineen ominaiskuormituksella ilmaistaan siis huuhtoutuman keskiarvojen vaihtelua, ei kokonaismäärää.

Vaatus: ennakkotarkkailussa on käytettävä sekä 1,2 mikronin että 0,4 mikronin suodatinta. Määrätään muistutuksen kohdan 2 aineille ja COD_{mn}:lle raja-arvot, eikä prosenttitavoitteita. Kuormitusta ei tämän paikan oloissa ja maaperällä voi arvioida pelkästään muiden kenttien laskelmilla. Selvitetään myös ojien eroosiosta aiheutuva kuormitus, ml. eristysojien osuus. Selvitetään jatkuvasti mittavaan mittauspisteen sijoitus (valumaa ei voi selvittää ämpärimenetelmällä ja koska suurten virtaamien aikana kulkeutuva ainemäärä on mittavin ja vaikutuksiltaan merkittävin)

b) Lannoitettujen alueiden lisäkuormaa jota ei ole laskettu vesientilan arvioimista varten, eikä sitä muutoinkaan ole huomioitu yhtiön laskelmissa. Nämä Juuan metsähallituksen alueet kuuluvat 1970-luvulla toteutettuun Nurmese-suunnitelmaan. Hankkeessa kokeiltiin metsätalouden voimaperäisimpien keinojen toteuttamista Juuan ja Nurmeseksen hoitoalueilla (Sevola 1983). Se tarkoittaa muun muassa, että tuolloin metsäojitettuja soita lannoitettiin reippaasti. Lannoitus ja maanmuokkaus heijastuivat jo tuoreeltaan voimakkaana rehevöitymispulssina useissa alueen järvissä (Simola 1983). On siis todennäköistä, että turvekenttien kuivatusvesien ravinnepitoisuudet tulisivat olemaan merkittävästi korkeampia kuin lannoittamattomilta alueilta mitatuissa valumissa. Sevola, Yrjö. 1983: Metsähallinnon Nurmeseksen hoitoalueen voimaperäinen puunkasvatus: seurantajärjestelmä ja tuloksia. Folia Forestalia 574: 1-83. Simola, Heikki. 1983: Limnological effects of peatland drainage and fertilization as reflected in the varved sediment of a deep lake. Hydrobiologia 106, 43-57.

c) Vakiolupaehdoilla suosittaisiin turveyhtiötä vesientilatavoitteiden kustannuksella. Lähtötiedoista johtuva oleellinen epävarmuus vastaanottavan vesistön muusta kuormituksesta ja vesientilan kehityksestä vaikuttaa, miten lupaedlytyksi (tai YSL 52.1 § ja 55 § säännöksiä luvan määräaikaaisuudesta) on sovellettava.

Vaatus: Vesien hyvän tilan saavuttamista ei saa haitata (VPD, VHL).

d) Turvelaji- ja maatuneisuusominaisuuksien perusteella ainehuuhtoumat ovat eri soiden ja suon kerrosten välillä 10–15 kertaisia. Haettu toiminta ei vastaa sitä ympäristön pilaantumisen ja sen vaaran aiheuttamisen estämistasoa, mitä lainsäädännöllä edellytetään. BAT-ohje ei voi ohittaa oikeusvaikutuksessa ylemmällä hierarkiassa olevat lait, asetukset tai suoraan sovellettavan vesipuitedirektiivin. Turvekenttien kasvattama orgaaninen aines kehittää vesistöissä katalyytinomaisesti happea kuluttavat ja ravinteita vapauttavat olosuhteet, joissa erityisesti haitallisten levien määrä kasvaa. Tämä rajoittaa vesien muuta käyttöä.

Vaatus: Kaikille IPPC:n mukaisille liuenneille ja kiinteille orgaanisille aineille tai muuten lupatoiminnasta vesistöön kulkeutuville aineille, ml. metalleille on annettava päästörajoja. Muuten ISAVI rikkoo IPPC-direktiivin artikloita 3,6,9 ja 10 (2008/1/EY) ja VPD:n artikloja 4 ja 10 (2000/60/EY). Edelliset kuuluvat VPD:n 4 liitteen VIII useaan eri aineryhmään, joten ISAVI:n on perusteltava päätöksessään miten muistutus on otettu suoraan sovellettavien direktiivien osalta huomioon. On asetettava raja-arvot, eikä prosenttitavoitteita, hakemuksen s. 19 taulukot 3 ja 4. mukaisesti. Vesienkäsittelystä on saatava tieteellistä näyttöä, jos ehdotetut puhdistustehot otetaan lähtökohdaksi.

e) jokiympäristöinventointien puuttuminen ja minimaalinen kalasto- ja kalatutkimustieto: uhkaavat johtaa vesieliöiden elinolosuhteiden heikentymiseen, ja siten vaikeuttaa vesieliöiden lisääntymistä.

Vaatus: Hakemukset eivät täytä YSL:n sisältövaatimuksia, sillä olosuhteita ei ole selvitetty tarpeeksi. Tulee arvioida "erityiset luonnonarvot" osana harkintaa ja yhtiön tulee kustantaa mm. kalatalousinventointi.

f) hakemuksessa ei ole huomioitu MRL:n asettamia esteitä kaivuualalle. Pahankalansuon luoteisrajalla on maakuntakaavan Ikosensuo-Kärenahonsuon soidensuojelualue. Sen sijaan v.2010 vahvistetussa 2 vaiheen maakuntakaavassa ei ole merkintöjä suunnitellulla turvetuotantoalueella eikä sen läheisyydessä. Näin ollen turvevarauksen puuttuminen on tavallista painavammin huomioitava lupaharkinnassa.

Vaatus: Alueen ensisijainen tavoite ja maankäyttövaraus on säilyttää ja huolehtia luonnontilaisista osista ja soidensuojeluverkoston vesitaloudesta. Sellaiset turvemaat tulee rajata sijoituspaikkojen ulkopuolelle, joista voi aiheutua haittaa tai erityisiä vaikutuksia, kuten YSL 42 §: "erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella". KHO:n tulkinnan mukaan " Merkittävää vähäisempikin pilaantumisen aiheuttaminen olisi tällöin kielletty." Ekologisten toimintojen tai vesipalvelujen ennalleen palautumisessa on aina viive. Siksi parantamistoimien tulisi olla meneillään, eikä uusia heikentäviä.

lialmessa 8.5.2015
lialmen Luonnon Ystäväin yhdistys ry:n puolesta

Jarmo Yliluoma, puheenjohtaja

Pertti Kaarakainen, rahastonhoitaja